

Լե Տօլստօյը պախարակում է ոչ միայն հարեցողութիւնը, ոչ միայն թէկուզ երբեմնակի գինովանալը, այլ և ոգելից ըմպելիքների ամենաշափաւոր գործածութիւնը:

Տօլստօյը միակ մարդը չէ, որ կռւում է գինու գործածութեան դէմ: Ժուժկալութեան քարոզը մի ամբողջ հասարակական հոսանք է: Տօլստօյի զբբոյիլը, ինչպէս և բժշ. Վահան Արծրունու «Մի խմիր» զբբոյիլը, այդ ընդհանուր հոսանքի արտայայտութիւններն են:

Բժիշկները վիճում են: Ոմանք պնդում են, թէ ոգելից ըմպելիքները վնասակար են նոյնիսկ ամենափոքր չափով գործածելիս, միւսները ընդհակառակը՝ այն կարծիքն են յայտում, թէ այդ խմիչքները չափաւոր գործածութեամբ ոչ միայն անվնաս են, այլ և օգտակար:

Տօլստօյը բժիշկ չէ, բայց համաձայն է այն բժիշկների հետ, որոնք պնդում են, թէ ոգելից ըմպելիքները թոյն են պարունակում և ուրեմն վնասակար են, ինչ չափով էլ գործ ածուեն:

Թարգմանութեան մէջ պատահում են ուղտարանութիւններ, օրինակ «գիմաւորել տօներին» (встрѣчать праздники); և այնպիսի անհասկանալի անկանոնութիւն, ինչպէս «տարածութիւնները բռնուած է», «հիւանդութիւնները յառաջանում է»: Ասում ենք անհասկանալի, որովհետեւ թարգմանութեան ոճը ընդհանրապէս զրազէտ է:

S. Յ.

Dr. Antonius «ՎԱՐԴԱՊԵՏ». Լեհաստանի հայերի պատմութեան վերջին երեսը. թարգմ. Մ. Բարխուդարեան. 47 եր. գ. 20 կ. Բագու 1903 թ.:

Ինչպէս յայտնի է, Հայաստանում շարունակ տեղի ունեցող սարսափներից փախած հայերի մի մասը զաղթեց Լեհաստան և այնտեղ 17-րդ դարում կաթօլիկութիւն ընդունելով՝ ձուլուեց լեհերի հետ:

Այդ կրօնափոխութիւնը մեր պատմութեան ամենատխուր և միանգամայն ամենահետաքրքրական էջերից մէկն է:

Dr. Antonius-ի «Nowe Opowiadania Historyczne» զբբում մի հատուած կայ «Wartabied» վերնագրով, որի մէջ պատմուած է մի միջնադէսլ այդ կրօնափոխութեան պատմութիւնից: Այդ հատուածի ռուսերէն թարգմանութիւնը տպուել է «Научное Обозрѣніе» ամսագրի 1901 թ. №№ 6 և 7-ում: Ռուս թարգմանիչը, Ս. Պիտրովսկի, կցել է իր թարգմանութեանը մի յաւարտ, 1903.

ռաջաբան: Պ. Մկր. Բարխուդարեանը սուսերէնից թարգմանել է և՛ այդ յառաջաբանը, և՛ «Վարդապետ» հատուածը:

Գրքոյկի բովանդակութիւնը ընդհանրապէս շատ հետաքրքրական է, բայց առանձնապէս հետաքրքրական է կոյս Սեֆերօյիչի տիպը, որ կարող է լաւ նիւթ տալ մի գեղեցիկ պատմական վէպի կամ դրամայի համար:

Սեֆերօյիչ կոյսը իր խելքի և երկաթէ բնաւորութեան չընորհիւ կարողանում է մեն-մենակ մաքառել այնպիսի ահուկի հակառակորդներին դէմ, ինչպէս են եղութաները, որոնց համար միշտ աչքի փուշ է եղել հայ եկեղեցու ինքնուրոյնութիւնը և հայերի հաւատարմութիւնը իրանց ազգային եկեղեցուն:

Տ. Յ.

Памятная книжка Эриванской губернии на 1902 годъ. Зримо, Երևանի նահանգական ստատիստ. կոմիտ.

Հրատարակութիւնը մի ամիսի զազափար է տալիս Երևանեան նահանգի մասին:

Երևանեան նահանգը՝ ինչպէս յայտնի է՝ անցաւ ռուսաց ձեռքը 1828 թ. համաձայն Թիւրքմէնշայի դաշնագրի: Կազմուելով Նախիջևանի և Երևանի խանութիւններից՝ նա սկզբում կոչուեց Հայկական նահանգ: Այս մասը ռուսամասիրութեան ենթարկուել է առաջին անգամ 1829 թ. Շոպէնի ձեռքով Պասկևիչի կարգադրութեամբ: Այս ռուսամասիրութեան արդիւնքն էր «Историческій памятникъ состоянія Армянской области въ эпоху присоединенія ея къ Россіи», որը այժմ շատ հազաւագիւտ մի աշխատութիւն է դարձել: 1856 թ. Հայկական նահանգը անուանուեց Երևանեան նահանգ, ինչ անունով որ նա կոչուում է մինչև այժմ:

Աւելի քան 476 երևաներից բաղկացած այս հրատարակութեան առաջին մասը (100 երես) բռնում է ռուսաց, հայոց և հոռիմէական օրացոյցները և զանազան հիմնարկութիւնների ու պաշտօնական անձերի ցուցակը, որոնք շատ քիչ առնչութիւն ունեն հրատարակութեան բուն նպատակի հետ:

Երկրորդ մասից միայն սկսւում են վիճակագրական տեղեկութիւնները, որոնցից երկուսն է, որ Երևանեան նահանգը բաղկացած է եօթ, այն է՝ Երևանի, Ալէքսանդրօպօլի, Նախիջևանի, Շարուր-Պարալաղեաղի, Նոր-Բայազէթի, Սուբմալուի և Էջմիածնի գաւառներից իրանց 25 գաւառամասերով, 110 գիւղական հասարակութիւններով և 1334 գիւղերով: 1886 թ-ի վիճակագրութեամբ նահանգի բնակիչների թիւը եղել է արական